

Hayvancılık Sektöründe Uzun Vadeli Tarım Politikalarının Önemi

Zeki İLGAZ
SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı

Hayvancılık sektöründe yapılan desteklerin uzun vadeli olarak belirlenmesi tarım sektörünü nasıl etkiler?

Ülkemizde hayvancılık sektörüne verilen destekler sistemi 2000'li yılların başından beri belli öncelikler/ihyaçlar çerçevesinde uygulanmaktadır. Bilindiği üzere bu destekler (kapsam ve miktar olarak) yıllık olarak belirlenmekte ve açıklanmaktadır.

Hayvancılık politikalarının uzun vadeli bir stratejiye uygun olarak yürütülmeleri gereği vardır; bu kapsamda tarımsal destekler, yıllık dilimler olarak uygulanırsa da (AB ve ABD'de olduğu gibi) çok yıllık mali programlar çerçevesinde planlanmalı ve belirlenmelidir.

Hayvancılık sektörü çok kırılgan bir sektördür. Hayvancılık sektöründe istikrarın oluşturulması ve korunması fevkalade önemlidir ve orta/uzun vadeli planlamayı ve kararlılığı gerektirir. Hayvancılık ile ilgili desteklerin üretici, sanayici ve tüketiciye etkileri, yansımaları kapsamlı olarak değerlendirilmelidir. Desteklerin öncelikle üreticiye, üretime devam konusunda güven verici olması, başka bir deyişle yatırım yapıp risk alan

üreticinin "oyunun kurallarının değişmeyeceği" konusunda ikna edilmesi sağlanmalıdır. Süt ve et üretimlerine verilen destekler birbirlerini tamamlamalı; yeme ulaşım açısından bitkisel üretim ve tüketiciye ulaşım açısından pazar ile entegrasyonu gözetilmelidir. 2015 yılında kırmızı et üretiminde besi işletmesinin maliyetinin % 55-60'ı besi danası maliyetinden gelmiş olup, yemin maliyetteki payı %35'e kadar düşmüştür. Yüksek karkas fiyatları besilik dana fiyatlarının da yükselmesine yol açtığı gibi, artan besilik dana fiyatları toplam karkas maliyetini yükselttiğinden fiyatlar sarmal içinde yukarı yönlü hareket etmekte; bir taraftan tüketicinin ödeme gücünü aşan fiyatlar oluşmakta diğer yandan da hayvancılık işletmelerinin ayakta kalmasını ve üretimin sürdürülebilirliğini zorlaştırmaktadır. Ayrıca hayvancılık dahil tarıma verilen desteklerin amacına ulaşip ulaşmadığı, yarattığı sonuçlar ve üretime yansımaları gibi geriye dönük çalışmaların, ölçümlenmelerin, "etki analizinin" yapılması; bulunan sonuçların geleceği planlamada dikkate alınması gerekmektedir.

Bilginin tarımda kullanılması ve eğitim faktörü hayvancılıkta neden önemlidir?

Gerek bitkisel üretim işletmelerinde gerekse hayvancılık işletmelerinde, girişimcilerin ve profesyonel yöneticilerin üzerinde durduğu en önemli konulardan biri eğitimidir. Çünkü günümüzde birçok işletmede yapılan işlerin özelliği, yeni teknolojilerin kullanılabilmesi, çalışanların eğitimi ile doğrusal bir ilişki göstermektedir.

Bu işletmeler hızla değişen bir çevreye uyum göstermek zorundadırlar. İşletme dışı ve işletme içi değişimin etkili bir şekilde yönetilmesi için işletmede çalışanların eğitilmesi gerekir. Bunu sağlamak için önce yöneticilerin işletme ile ilgili bütün konularda eğitilmesi sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde işletmeden ve dış çevreden gelen ihtiyaçlar doğrultusunda mevcut şartlara uyum sağlanabilir ve böylece işletmenin daha etkin olarak çalışması sağlanabilir. Bilgi toplumunda işletmeler, açık bilgi üreten ve tüketen, çevre değişimlerine yapı ve kültürlerini değiştirerek uyum sağlayabilen birer sosyal sistem olarak ele alınmaktadır. Böyle bir ortamda işletmelerin,

ileriye yönelik tahminlerde bulunabilen, ileriye görebilen, güncel üretim teknolojisini işletmesinde uygulayabilecek yetenekli ve deneyimli yöneticilere ihtiyaçları vardır. Bu yöneticilerin başarılı olmaları için de, gerekli bilgi ve yeteneklerle donatılmış ve sürekli bir şekilde bilgi ve becerilerini tazeleyen eğitilmiş personelin varlığı gerekmektedir. Ancak bu şekilde işletmeler daha önce belirlemiş oldukları amaç ve hedefleri gerçekleştirebilirler.

Hayvancılık işletmelerinde çalışan "mavi yakalı" personelin de, hayvan bakımı ve beslenmesi, hayvan hastalıklarında mücadele gibi birçok konuda eğitilmiş olması gerekmektedir.

Uzun vadeli politikalarının uygulanması sektörün gelişimine nasıl katkı sağlar?

10. Kalkınma Planı 2014-2018 Durum Analizi Bölümünde aşağıdaki saptamalar yer almıştır:

- Hayvancılık işletmeleri genelde küçük ölçekli olup yem bitkileri üretimi ile çayır ve meraların korunma ve ıslahı yetersizdir.
- Suni tohumlama sayısı uluslararası ortalamaların altındadır.
- Hayvan hareketleri ile hayvan sağlığına yönelik önlemler yeterlilikten uzaktır.
- Plan döneminde hayvancılık desteklemeleri miktar ve çeşit olarak artırılmış ve bölgesel projeler uygulamaya konulmuştur.

Hayvancılık desteklemeleri, IPARD ve verilen sıfır faizli krediler son yıllarda süt üretiminde yeni yatırımlara kaynak oluşturmuş, çiğ süt üretiminde önemli artışlar yaşanmıştır. Ancak aynı dönem içerisinde kırmızı et üretiminin tüketim artışına yetişememesi ve arz açığı doğuran gelişmeler, et fiyatlarında dalgalanmalara neden olmuş ve bu kapsamda 2010/2011 yıllarında yaşanan kasaplık canlı hayvan ve et ithalatı, 2015 yılında tekrar yaşanmış, azalarak da olsa devam etmektedir.

10. Kalkınma Planının Tarımsal Yapıda ve Gıda Güvenliğinde Gelişmeler ve Hedefler Kısmında ise, sığır varlığı içinde saf kültür ırk oranının %44'den %56'ya çıkarılması, hayvancılıkta etçi tip sığır ve koyun yetiştiriciliğinin geliştirilmesine ağırlık verilerek bölgesel programların uygulanmasına devam edilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda bu hedeflere ulaşılmasında orta ve uzun vadeli politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Hayvancılık sektörü açısından yeni hükümetten beklentileriniz neler?

Türkiye'de mevcut teşvik sistemi hem bölgesel ve sektörel ayrıma dayanmakta hem de genel, bölgesel ve büyük ölçekli yatırımların teşviki uygulamalarından oluşmaktadır. Türkiye'de süt, et ve hayvancılık

SETBİR

sektörlerinin hedeflerine ulaşabilmesi için, yatırım, üretim, istihdam ve ihracat politikaları arasında bütünlüğün sağlanması, ithalata bağımlılığı olan ham maddelerin Türkiye'de üretiminin sağlanarak dışa bağımlılığın azaltılması, üretimimizin bir kısmının da "katma değerli ürün olarak" ihracata yönlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin fiziki ve coğrafi yapısına göre otlak imkânlarımız kısıtlıdır

ve genellikle kapalı besi yapılmaktadır. Buna bağlı olarak hayvanlar yemle beslenmekte ve kaba yeme bağımlılığımız bulunmaktadır. Bir taraftan mera ve otlak alanların doğru kullanılmasının sağlanması ve korunması, diğer taraftan yem ve yem hammadde üretiminin artırılması ve fiyatlarının düşürülmesi (KDV uygulamaları dahil) nihai ürün maliyetlerinin düşmesine ve tüketimin artmasına yardımcı olacaktır.

Ülkemiz sayısal hayvan varlığı açısından dünyada ön sıralarda yer almasına karşın hayvan başına elde edilen süt, karkas (et) verimi ve kalitesi açısından iyileştirmeye, geliştirmeye açık alanlarımızın olduğu bir gerçektir. İşletmelerimizin büyüklüğünün optimalden küçük olması (büyükbaş hayvan işletmelerimizin %76'sında hayvan sayısı 10 adetten düşüktür) yanında altyapı ve hijyen koşullarının yetersizliği, hayvanlarımızın genetik kalitesi, yem ve yemleme teknolojileri açısından sağlanan gelişmelere rağmen hala alınacak yolumuz olduğunu, maliyetlerimizin rekabetçi olmadığını dikkate aldığımızda, kısaca verimliliği artırmaya dönük dönüşüme ihtiyacımız olduğunu göstermektedir.

Hayvancılık sektörü et ve süt sektörlerinin hammaddesini sağladığından bu sektörlerin gelişebilmesi, karlılığını artırabilmesi ve uluslararası pazarlarda yer alabilmesi yanında insanlarımızın daha iyi beslenebilmesi açısından da belirleyici durumdadır. Son yıllarda hayvancılığa verilen desteklerin de etkisi ile özellikle süt hayvancılığında yaşanan gelişmeler ve istikrar, gelecek için umut verirken kırmızı et ile ilgili alınması gereken tedbirler ve uygulamalar olduğu da açıktır.

Büyükbaş hayvan varlığımız sütçü tip genetik yapıya sahiptir ve et verimi düşüktür; etçi ve/veya kombine ırkların da varlığının artırılması, buzağılama sıklığı yanında buzağı ölümünün azaltılması yoluyla besilik materyal arzının artırılması, yem üretiminin artırılarak maliyelerinin düşürülmesi, hayvan hastalıkları ile etkin mücadele kesimlik hayvan arzını artıracak ve piyasada fiyat istikrarının kurulması ve korunmasına yardımcı olacaktır. Bu noktada karkas sınıflandırma

sisteminin eksikliğine ve kesimhaneler arasında kesim standardının olmayışına da dikkat çekmek isteriz.

